EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN HALLINTO- JA TURVALLISUUSJAOSTO 24.10.2019
Ulkoministerin kuuleminen

HE 29/2019 vp, HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2020 JA VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2020 - 2023, ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALAN PÄÄLUOKKA

- Ulkoministeriön pääluokkaan 24. esitetään vuodelle 2020 yhteensä 1,256 miljardia euroa. Määrärahat kasvavat 1,341 miljardiin kehyskauden lopussa.
- Lisäystä verrattuna vuoden 2019 talousarvioon on 120 miljoonaa euroa; kasvu aiheutuu lähinnä hallitusohjelman mukaisista määrärahalisäyksistä.
- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa.
- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, parantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta.
- Ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, aktiiviseen vaikuttamiseen Euroopan unionissa (EU) ja tehokkaaseen monenkeskiseen kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen ja vahvistamiseen perustuvaan yhteistyöhön.

- Hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuonna 2020 ovat:

  Ulkoasiainhallinto
  - edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia
  - edistää Agenda2030:n toimeenpanoa ja toimii ilmastonmuutoksen torjumiseksi
  - edistää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää
  - työskentelee ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen vahvistamiseksi
  - edistää Suomen kasvua tukevia avoimia taloussuhteita ja tukee suomalaisyritysten osallistumista kansainväliseen kauppaan ja arvoketjuihin.

24.01.01 Toimintamenot
- Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään 235,4 miljoonaa euroa, mikä on 10,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 talousarvioesityksessä oli. Rahoituksesta 2,6 milj. euroa on kertaluonteista. Vuonna 2023 määrärahataso on 233,5 miljoonaa euroa.
- Muuttuva ympäristö vaatii ulkoasiainhallinnolta ennakointia, seurantaa, analyysiä, viestintää ja resurssien joustavaa käyttöä. Ulkoasiainhallinnon keskeinen vaikuttamisen väline on tehokas kahden- ja monenvälinen diplomatia eri tasoilla.
- Talousarvioesityksessä esitetään lisärahoitusta tietoturvallisuuteen ja muihin henkilöstömenoihin. Ulkoministeriön tarkoituksena on toteuttaa lähetettyä henkilökuntaa koskeva päivähoitokorvausuudistus, jolla edistetään perheiden asemaa ulkomaan edustuksessa.
- Maahantuloasioiden käsittelyä vahvistetaan. Talousarvioesityksessä esitetään tähän tarkoitukseen yhteensä 4,5 miljoonaa euroa, josta 2,5 miljoonaa euroa pysyvänä rahoituksena erityisesti edustustojen resurssien turvaamiseksi. Pääpaino on osaajien työperäisen maahanmuuton pullonkaulojen purkamisessa sekä viisumitoiminnan kehittämisessä.
- Team Finland -toimijoiden yhteistyötä vahvistetaan. Tavoitteena on toiminnan tuloksellisuuden ja asiakastyytyväisyyden parantaminen.
- UM esittää lisäksi täydentävään TAE:en KYT-hallinnon vahvistamista 2 milj. eurolla siirtona momentilta 24.30.66 Varsinainen kehitysyhteistyö.

Edustustoverkko:

- Ulkoasiainhallinnon toiminta nojaa kattavaan edustustoverkkoon.
- Suomella on tällä hetkellä 89 toimipistettä:
    - 73 suurlähetystöä
        - toiminta keskeytetty Damaskoksessa ja Bagdadissa. Bagdad avataan uudestaan käyttöön nyt syksyllä 2019.
    - 1 konsulitoimipiste: Manila (Filippiinit)
    - 2 yhteystoimistoa: Ramallah (Palestiinalaisalue) ja Minsk (Valko-Venäjä)
    - 5 pääkonsulaattia: Los Angeles ja New York (Amerikan Yhdysvallat), Hongkong ja Shanghai (Kiina) ja Pietari (Venäjä)
    - 1 konsulaatti: São Paulo (Brasilia)
    - 2 pääkonsulaattiin kuuluvaa toimipistettä: Murmansk ja Petroskoi (Pietarin pääkonsulaatti, Venäjä)
    - 5 pysyvää edustustoa kansainvälisissä järjestöissä: EU, Euroopan Neuvosto, OECD, YK, WTO, sekä 1 erityisedustusto: Nato
- Toimipisteissä työskentelee yli 500 Helsingistä lähetettyä henkilöä. Useimmissa edustustoissa työskentelee 2–4 lähetettyä virkamiestä. Lisäksi edustustojen palveluksessa on noin tuhat asemamaista palkattua työntekijää.
- Vaalikauden aikana edustustoverkkoa vahvistetaan neljälle uudella edustustolla (2020-2022).
- Hallitusohjelman mukaisesti edustustoverkkoa laajennetaan ja vahvistetaan muun muassa Afrikassa sekä Etelä- ja Kaakkois-Aasiassa.
- Talousarvioesityksessä osoitetaan lisämäärärahaa myös nykyisen edustustoverkon ylläpitämiseksi (3,5 milj. euroa).

- **Edustusto perustetaan siten, että:**
    - UM:ssä valmistellaan ehdotukset muutoksiksi ja esitellään ulkoministerille linjattavaksi. Valmistelu sisältää mittavasti poliittisiin ja hallinnollisiin kysymyksiin liittyviä selvityksiä.
    - Ulkoministeri vie asian TP-UMI-keskusteluihin.
    - Edustuston perustamisesta sovitaan Suomen ja kyseessä olevan sijaintivaltion molemminpuolisella suostumuksella nootteja vaihtamalla.
    - Tasavallan presidentti tekee lopullisen päätöksen edustustojen sijaintipaikoista TP:n asetuksella ulkoministerin esittelyn pohjalta.
    - Ulkoministeriö toimeenpanee päätöksen osana ulkoasiainhallinnon toimintaa. Suurlähettiläälle esitetään sijaintivaltiossa akkreditointia, ja kyseinen valtio joko hyväksyy tai poikkeustapauksissa hylkää esityksen.
    - Edustustolle hankitaan toimitilat ja luodaan toiminnan vaativa muu infrastruktuuri, turvallisuusjärjestelyt ja hallinto.
    - Jonkin tietyn edustuston perustaminen kestää UMI:n linjauksesta vähintään 1 v.

- **Kipupisteet toimintamenoissa:**
    - Digimiljardin tuomat säästöt ja edustustoverkon rahoitus vuodesta 2023 eteenpäin
        - Hallituksen ehdottamilla panostuksilla kyetään varmistamaan edustustoverkon toiminta koko hallituskauden ajan
        - Sen jälkeen menokehysten pidemmän aikavälin aleneminen tuo kuitenkin tarpeen tarkastella edustustoverkon kattavuutta uudelleen seuraavan hallituskauden alussa.
    - Kasvavat turvallisuusuhkat ja -menot edustustoissa.
        - Turvallisuushaasteet vaikuttavat sekä palvelujen tuottamisedellytyksiin että oman henkilökunnan turvallisuuden ja jaksamisen ylläpitämiseen.
        - Haasteista syntyy myös huomattava kustannuspaine eikä turvallisuudesta kyetä huolehtimaan ilman niihin kohdistettavia rahallisia lisäpanostuksia.

24.01.74 Talonrakennukset

- Momentille esitetään 12,3 miljoonaa euroa, josta kertaluonteista rahoitusta edustustoverkon vahvistamiseen muutoksiin kiinteistöissä 4,3 miljoonaa euroa.
- Määrärahakehys 8,0 miljoonaa euroa/vuosi on sidottu kiinteistöjen tasearvoon (5 % tasearvosta).

- **Kipupiste:** Ulkomaan kiinteistöjen korjausvajeen johdosta investointirahoituksen tasoa tulee tarkastella kehyskauden loppupuolella.

24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot

- Ulkoministeriön pääluokassa menoihin esitetään 53,1 miljoonaa euroa vuosittain (UM + PLM yhteensä 109,71 miljoonaa euroa).
- Operaatioiden henkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2020 olevan enimmillään noin 500 htv.
- Suurimmat operaatiot ovat UNIFIL-operaatio Libanonissa, koulutusoperaatio Irakissa ja Resolute Support -operaatio Afganistanissa.
- Momentilla on ns. varalla olo -rahaa 3,6 miljoonaa euroa.
- UM esittää täydentävään TAE:en muutamia käyttösuunnitelmamuutoksia, mm. EU:n Välimeren operaation jatkamisen rahoittamiseksi. Tämä ei aiheuta lisäesitystä määrärahaan.

24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan

- Tarkoitukseen esitetään yhteensä 16,6 miljoonaa euroa, määrärahat nousevat 19,6 miljoonaan euroon vuonna 2023.
- Pysyvää lisärahoitusta ehdotetaan ulkoministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloille yhteensä 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja se nousee 4,5 miljoonaan euroon vuoden 2023 tasolla. Tämä mahdollistaa hallitusohjelman mukaisen 150 asiantuntijan tason.
- Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2020 olevan noin 130 asiantuntijaa.
- Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu EU:n operaatioihin.

24.10.22 Rauhanvälitys

- Uudelle perustettavalle momentille esitetään yhteensä 2,5 miljoonaa euroa, josta 1,5 miljoonaa euroa kertaluonteisena lisäpanostuksena ja 0,5 miljoonaa euroa siirtoa siviilikriisinhallinnasta.
- Kehyskauden lopussa määrärahat nousevat pysyvästi 2,0 miljoonaan euroon/vuosi.
- Suomen tavoitteena on edistää rauhanvälitystä ja -rakentamista. Suomi tukee rauhanvälitykseen liittyviä vuoropuheluprosesseja, edistää käynnissä olevien konfliktien ratkaisua sekä vahvistaa rauhanvälitystoimintaa ja rauhanvälityskapasiteettia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

24.90.50 Eräät valtionavut

- Momentille esitetään 1,34 miljoonaa euroa.
- Määrärahasta 370 000 euroa on varattu kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukselle.
- Valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset.

24.90.66 Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

- Jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin esitetään 87,6 miljoonaa euroa.
- Määrärahaa saa käyttää ulkoministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.
- Suurin osa määrärahasta kohdistuu Suomen maksuosuuksiin YK:lle.
- **Kipupiste:** Kurssimuutokset vaikuttavat huomattavasti momentin määrärahatarpeeseen, sillä maksujen kokonaissummasta noin puolet on dollaripohjaista.

24.90.68 Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (IBA)

- Momentille esitetään 3,0 miljoonaa euroa, josta 1,0 miljoonaa euroa kertaluonteisena panostuksena. Määrärahat nousevat pysyvästi hallitusohjelman mukaiselle 3,0 miljoonan euron tasolle vuonna 2023.
- Yhteistyö on tärkeä keino edistää lähialueiden vakautta ja turvallisuutta, kestävää kehitystä ja taloudellisia toimintamahdollisuuksia. Tärkeänä osana alueellista yhteistyötä Suomi edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen.
- Alueellinen yhteistyö tarjoaa toimivan foorumin tehdä käytännönläheistä yhteistyötä Venäjän kanssa Suomen intressien pohjalta EU:n pakotepolitiikan ja valikoivan kanssakäymisen periaatteiden mukaisesti.

12.24.99 Ulkoministeriön hallinnonalan tulot

- Ulkoministeriön hallinnonalalle arvioidaan kertyvän 55,6 milj. euroa sellaisia tuloja, jotka eivät sisälly ministeriön toimintamenoihin.
- Tulot kertyvät hallinnonalan viisumien käsittelymaksuista, kiinteistöjen myyntituloista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista, YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista, konsulisuojeludirektiivin (EU) 2015/637 johdosta toisilta jäsenvaltioilta mahdollisesti saatavista korvauksista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.